

Behovsanalys- näringslivet i Sjuhärad

Kontigo AB
Stockholm, april 2019

Sammanfattning

Kontigo AB har haft i uppdrag av Boråsregionen – Sjuhäradskommunalförbund att genomföra en analys av näringslivets behov i regionen. Analysen är en del av kommunalförbundets arbete med att utveckla målstyrningen av tillväxtmedelen. Kontigos uppdrag har haft tre frågeställningar:

1. Vilka tillväxthinder upplever näringslivet i Boråsregionen Sjuhärad?
2. Vilka utvecklingsbehov och behov av stöd har företagen i Boråsregionen Sjuhärad?
3. Hur ser det intervjuade att tillväxtmedlen ska satsas för att göra bäst nytta för den delregionala tillväxten?

I enlighet med den uppdragsbeskrivning som gjorts har studien baserats på intervjuer med företrädare för kommunerna, med kommunalförbundet och ett antal bransch/intresseorganisationer verksamma i Sjuhärad. Fokus för analysen har legat på de utmaningar som tillväxtmedlen kan användas för att arbetat med.

Uppdraget har inneburit att samla in, strukturera och sammanställa de utmaningar som framkommer ur intervjuerna. I uppdraget ligger även att komplettera denna bild med relevant statistik och sekundärkällor för att bidra till att fördjupa och nyansera bilden.

Analysen visar att regionen upplevt en stark tillväxt de senaste fem åren, med en ökad sysselsättning och ett ökat företagande. Analysen visar också att Sjuhäradsregionens kommuner står sig väl när de ställs mot ett urval av andra regioner. Dock uppvisar man en sjunkande produktivitet, mätt som bruttoregionalprodukt per sysselsatt.

Analysen pekar på ett antal utmaningar som näringslivet står inför på kort och på längre sikt. Tydligast utmaning är kompetensbrist. Det råder idag brist på arbetskraft i en rad branscher i regionen. Vidare står regionen inför ett generationsskifte inom gruppen företagare, där man uppvisar en något högre genomsnittsålder hos företagare än rikssnittet (för vissa av kommuner ett par punkter över rikssnittet). Flera av de intervjuade lyfter fram ett behov av att utveckla kopplingen mellan regionens företag och de starka forsknings- och innovationsmiljöer som finns i Västra götalandregionen. Detta för att stärka konkurrenskraften hos företagen och bidra till förnyelse i näringslivet. Att arbeta för ett ökat entreprenörskap och nyföretagande pekas på som ett viktigt område för att arbeta med för att bredda näringslivet, och därmed förbered sig för en kommande lågkonjunktur. Att arbeta för en ökad branscbredd och stötta nya växande näringar pekas ut som önskvärt. Kopplat till detta tas även tillgången av lån och krediter upp som en utmaning för, framförallt växande företag.

I analysen framkommer ett antal förslag på insatser att rikta tillväxtmedel mot. Det handlar dels om formen för insatser (det vill säga hur de ska genomföras) dels om innehållet (vad vill man att insatserna ska rymma). Tabellen nedan (återfinns även rapporten) ställer samman förslag som tagits upp i intervjuer.

Form för insatser

För att möta utmaning/behov

Samverkan (i praktiken)

Minska risken för suboptimering, överlapp och minskat lärande/erfarenhetsutbyte

Mix av insatser (långsiktighet / korta riktade insatser)	Möter egentligen inget konkret behov, däremot en önskan från flera informanter, av olika skäl.
--	--

Uppväxling	Tillskapa större volym av finansiering in i "systemet". Ge en större tyngd och möjlighet till att nå resultat.
------------	--

Förslag på insatser

Validering av kompetenser	Kompetensbrist
---------------------------	----------------

Stötta framtagande av utbildning/ öka utflödet från utbildningsystemet	Kompetensbrist
--	----------------

Sjuhärad attraktionskraft	Kompetensbrist, investeringar
---------------------------	-------------------------------

Kluster/branschatsning på spetsbranscher	Innovation, stärkt konkurrenskraft
--	------------------------------------

Samverkan med högskolor/innovationsmiljöer	Innovation, stärkt konkurrenskraft
--	------------------------------------

Rådgivning kring finansiering, matchning mot att investera	Tillgång av finansiering
--	--------------------------

Stöd och rådgivning till entreprenörer	Utveckla befintliga SME, stötta entreprenörskap
--	---

Innehåll

1 Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar	5
Metod	5
Avgränsningar	6
Rapportens disposition	6
2 Bakgrund	7
3 Kort om näringslivet i Sjuhärad	8
Arbetsmarknad och sysselsättning	8
Företagande och entreprenörskap	11
Värdeskapande och produktivitet	11
Sjuhärad jämfört med andra regioner	12
4 Vilka utmaningar framkommer?	14
Vilka tillväxthinder för företagen lyfts fram?	14
Sammanfattande bild.....	20
5 Vilka typer av insatser vill de svarande se?	22
Formen på insatser	22
Inriktning på insatser.....	24

1 Inledning

Kontigo AB har av Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund haft i uppdrag att genomföra en behovsanalys av näringslivet i Sjuhärad.

Bakgrunden till analysen är den översyn av modellen för fördelning av tillväxtmedel som Boråsregionen genomförde under 2017/18. Denna process resulterade i framtagandet av en ny modell för att fördela tillväxtmedel. Föreliggande analys är en del av det första steget i modellen som utgörs av en behovsdialog.

Analysen har gjorts av Kontigo AB under januari – april 2019 på uppdrag av Sjuhärads kommunalförbund. Vid Kontigo har Pär Lindquist ansvarat för genomförandet av studien. Författaren står själva för de slutsatser som dras.

Syfte och frågeställningar

Det efterfrågade uppdraget innebär att kartlägga vilka behov näringslivet i Sjuhärad står inför, samt att ge förslag på hur tillväxtmedlen kan användas för att ge största effekt, kopplat till behoven. Behovskartläggningen är tänkt att användas för att identifiera prioriterade insatsområden som kan stödjas via projektinsatser, helt eller delvis finansierade med tillväxtmedel. Uppdraget är avgränsat till att se till vilka tillväxthinder företagen upplever och vilka utvecklingsbehov företagen i regionen har.

Frågeställningar som ska besvaras genom uppdraget

Mer konkret ska uppdraget besvara nedanstående tre frågeställningar:

1. Vilka tillväxthinder upplever näringslivet i Boråsregionen Sjuhärad?
2. Vilka utvecklingsbehov och behov av stöd har företagen i Boråsregionen Sjuhärad?
3. Vad tror företagen/intresseorganisationerna att tillväxtmedlen ska satsas på för att göra bäst nytta för den delregionala tillväxten?

Uppdraget innebär således att samla in, strukturera och sammanställa de utmaningar som framkommer ur intervjuerna. I uppdraget ligger även att komplettera denna bild med relevant statistik och sekundärkällor, som kan bidra till att ge en mer fördjupad och nyanserad bild.

Metod

Analysen baseras på intervjuer med företrädare för organisationer och kommuner i Sjuhärad, sammanställning av statistik, samt genomgång av tidigare studier och kartläggningar. Totalt har ett 20-tal intervjuer genomförts inom ramen för studien.

De utmaningar och tillväxthinder som tas upp är framförallt de som framkommer från intervjuerna. Vi har i största möjliga mån sökt att validera dessa mot befintliga studier, statistik eller andra kartläggningar.

Vi är ödmjuka inför att det naturligtvis går att diskutera om en annan metod eller upplägg har gett ett annat utfall. Det finns självfallet alltid ett mått av "som man frågar får man svar" i denna typ av kartläggningar, och det finns även tids- och resursmässiga faktorer som gör att man inte alltid kan gå på djupet i alla frågor.

Vi uppfattar dock – baserat på våra erfarenheter från andra regioner samt andra kartläggningar och studier – att den bild som framkommer i allt väsentligt fångar de övergripande dragen och utmaningarna som näringslivet står inför.

Avgränsningar

En viktig avgränsning som är central att ha med sig i den fortsatta läsningen är att fokus för uppdraget har varit tillväxtmedlen och vilka utmaningar dessa kan hantera.

Detta innebär en avgränsning i så måtto att exempelvis frågor rörande infrastruktur, bostadsbyggande eller mer generell tillgång av samhällsservice i form av t.ex. skola, vård och omsorg inte stått i fokus. Detta ska inte tolkas som att dessa frågor inte är av stor vikt för näringslivet i regionen. Något som även framkommer tydligt i intervjuerna.

Rapportens disposition

Rapportens inleds med en övergripande statistisk nulägesbild av Sjuhärad. Ett av syftena med denna är att ge ett sammanhang och en grund för en fortsatt diskussion både kring de behov som framkommer och de förslag på insatser som görs i rapportens två avslutande kapitel.

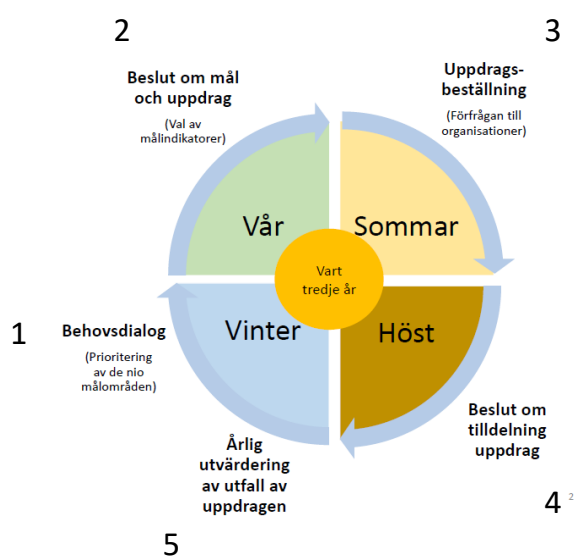
2 Bakgrund

Sjuhärads kommunalförbund (Boråsregionen) arbetar för att tillvarata de nio medlemskommunernas gemensamma intressen och utveckla gränsöverskridande samarbeten. Ett viktigt verktyg för detta är de tillväxtmedel för samverkansprojekt som regionen fördelar. Dessa syftar till att bidra till tillväxt och utveckling i Sjuhärad.

Boråsregionen genomförde under 2017/18 en översyn av modellen för tilldelning av tillväxtmedel. Detta är ett led i en process som direktionen initierade 2012 med ambitionen att öka tydligheten, målstyrningen och ansvarsfördelningen kopplat till tillväxtmedlen.

Fokus för översynen var fyra områden: kriterier för tilldelning, ansvarsfördelning, anvisningar samt fördelning av tillväxtmedel.¹ Arbetet resulterade i framtagandet av en ny modell för att fördela tillväxtmedel. I korthet består modellen av fem steg: en inledande behovsdialog, beslut om uppdrag, beställning/upphandling av genomförande samt uppföljning och utvärdering. En principskiss över modellen finns återgiven i figuren nedan.

Figur 1. Modell för processen kring att fördela tillväxtmedel, **Källa:** Boråsregionen

Denna behovsanalys är en del av det första steget i modellen och är tänkt att fungera som ett underlag för den behovsdialog som ska föregripa beslut om mål och uppdrag.

¹ Sjuhärads kommunalförbund, Direktionsprotokoll 2012-06-13.

3 Kort om näringslivet i Sjuhärad

Syftet med detta avsnitt är att ge en kort översiktsbild av näringslivet i sjuhäradsregionen.² Avsnittet baseras i huvudsak på två typer av källmaterial. För de första ett antal tidigare kartläggningar och studier. Avsnittet bygger på underlag och studier från Västra Götalandlansregionen, Arbetsförmedlingen, Svenskt näringsliv och Företagarna. Vidare har data från Statistiska centralbyrån, Myndigheten för tillväxtanalys samt Tillväxtverket använts. Avsnittet är upplagt i fyra kortare avsnitt enligt nedan:

- Arbetsmarknad och sysselsättning
- Företagande och entreprenörskap
- Värdeskapande och produktivitet
- Sjuhärad jämfört med andra regioner

Ambitionen är inte att ge en fullständig genomlysning av näringslivet utan snarare att visa på de huvudsakliga dragen, och sätta en ram för de utmaningar, samt de reflektioner kring möjliga insatser, som tas upp längre fram i kapitalet. Tillsammans menar vi att dessa ger en översiktlig men god bild över Sjuhäradsregionens näringsliv.

Arbetsmarknad och sysselsättning

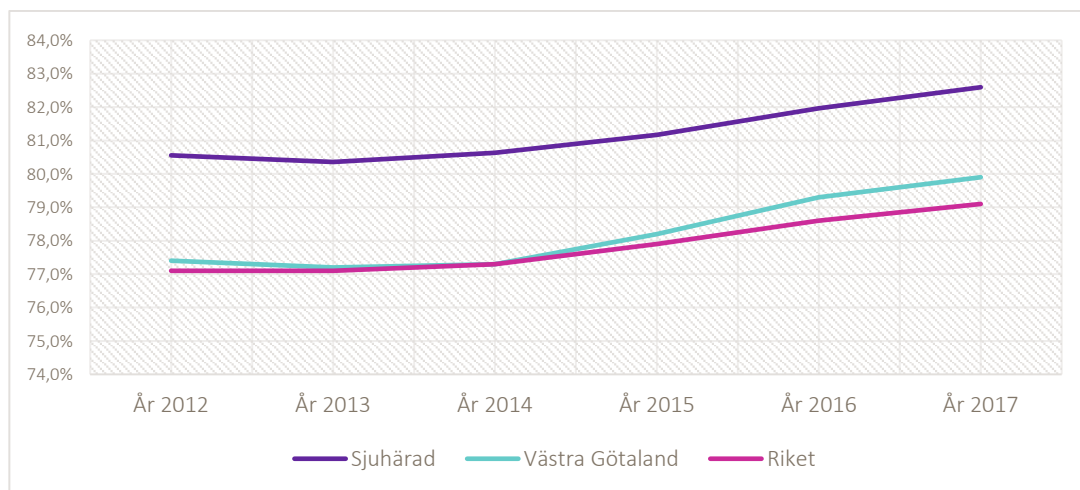
Syftet med detta avsnitt är att ge en kort översiktsbild av nuläget hos näringslivet i Sjuhäradsregionen. Totalt omfattar dagbefolkningen i de nio kommunerna i Sjuhärad runt 130 000 personer. Sjuhärad kännetecknas av en förhållandevis hög sysselsättningsgrad. Andelen förvärvsarbete inom gruppen 20–64 år uppgick till ca 83 procent år 2017. Detta är en något högre nivå än Västra Götaland som helhet och riket (där motsvarande nivå i båda fallen är 79 procent).

I figuren nedan visas utvecklingen av andelen förvärvsarbete mellan år 2012 och år 2017 för Sjuhärad, Västra Götalands län samt för riket.

² Det vill säga Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, Varberg samt Vårgårda kommun.

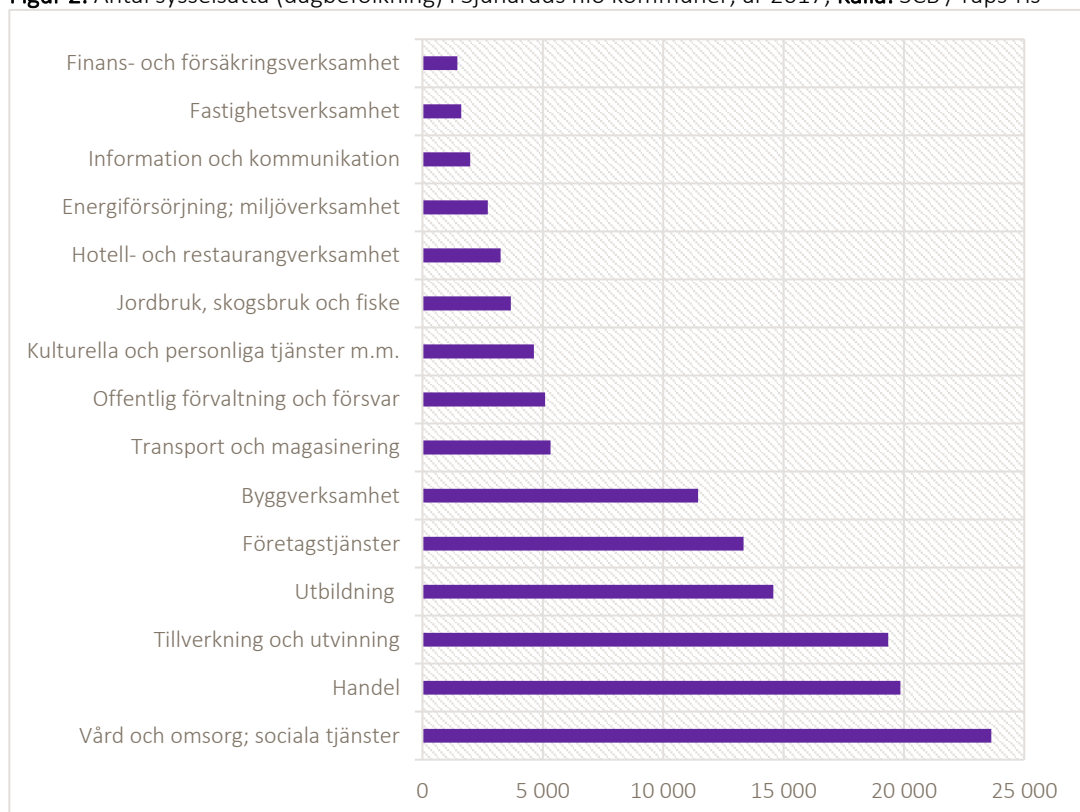
Figur 1. Andel förvärvsarbetande (20–64 år, 2012–2017) Sjuhärad, Västra Götaland samt riket. **Källa:** SCB / RAMS

Vi kan ovan se att andelen förvärvsarbetande har ökat kontinuerligt sedan 2012, samt att Sjuhärad genomgående ligger högre än såväl Västra Götalandsregionen som riket sett till andelen förvärvsarbetande inom nattbefolkningen.

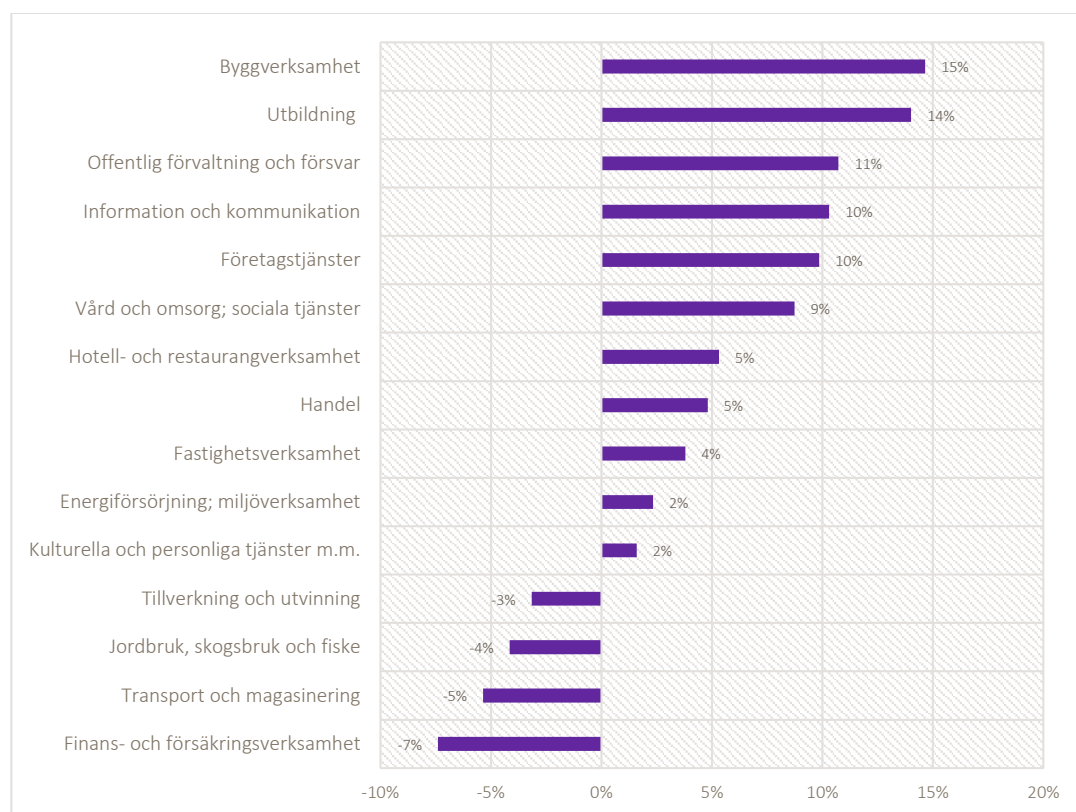
Branschmässigt har regionen sin tyngdpunkt inom tillverkning, handel, tillverkning, företagstjänster samt bygg (om vi bortser från Vård och omsorg och utbildning som i hög grad kan hänföras till offentlig sektor).

Figur 2. Antal sysselsatta (dagbefolkning) i Sjuhärads nio kommuner, år 2017, **Källa:** SCB / raps-ris

Sett över tid har byggsektorn, utbildning, offentlig förvaltning, information och kommunikation samt företagstjänster ökat vad gäller sysselsättning. Sedan 2012 har finans- och försäkringsverksamhet, transport och magasinering, jordbruk och fiske samt tillverkning och utvinning minskat i sysselsättning.

Figur 3. Utveckling av sysselsättning (%) 2012–2015, **Källa:** SCB/ rAPS-ris

Västra Götalandsregionen genomförde 2019 en studie av näringslivet i regionen, där bland annat en fördjupad bild av Boråsregionen gjordes. Perspektivet ligger där på den lokala arbetsmarknadsregionen (LA) Borås, vilket rymmer sex av de nio kommunerna i Sjuhärad.³

I denna lyfts fram att företagen i Boråsregionen har en - i jämförelse med övriga landet - tydlig koncentration till ett antal specifika områden. Den största sektorn där ekonomin kring Borås har en specialisering inom är textilindustri och handel huvudsakligen med textilier och kläder. De branscher som räknas hit sysselsätter tillsammans nära 5 000 personer i regionen. Vidare uppvisar regionen tydlig specialisering inom olika typer av maskintillverkning samt inom branscher kopplade till styrning och reglering av maskiner och system genom tryck och hydraulik samt stark specialisering inom fordonskomponenter. Denna är framförallt koncentrerad till Tranemo- och Ulricehamns kommun.⁴

³ Västra Götalandsregionen (2019) *Resursbaser & kärnkompetenser i Boråsregionen*

⁴ Ibid.

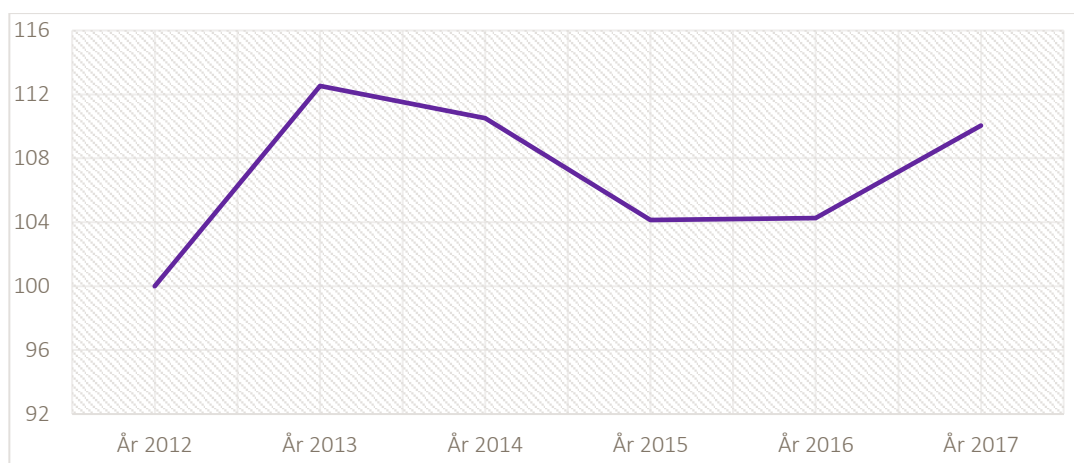
Företagande och entreprenörskap

Andelen företagare som andel av de sysselsatta uppgick till ca 10,5 procent år 2017, vilket är något över nivån i Västra Götalandsregionen som helhet (8,9 procent) och i riket (9,6 procent).

År 2017 startades strax över 1800 företag i Sjuhärad – vilket är en ökning med ca 5 procent jämfört med 2012. Samtidigt var antalet konkurser nära 20 procent färre 2017 än 2012, och det har skett tillskott av företag i regionen under de senaste fem åren.⁵

En indikator på graden av entreprenörskap och nyföretagandet är att se till etableringsfrekvensen i näringslivet. Ett mått som innebär att antalet nystartade företag sätts i relation till varje 1000 invånare (16–64 år). Det finns en svagt vikande trend sedan 2013 (som förefaller vara ett toppår), som dock bryts under 2017. Figuren nedan visar den genomsnittliga etableringsfrekvensen för regionens kommuner de senaste fem åren (data för 2018 finns ännu inte framtaget). Det kan ses som ett grovt mått på graden av nyföretagande.

Figur 4. Genomsnittlig etableringsfrekvens för Sjuhärads kommuner, år 2012–2017 (2012=100); Källa: sammanställt efter myndigheten för tillväxtanalys

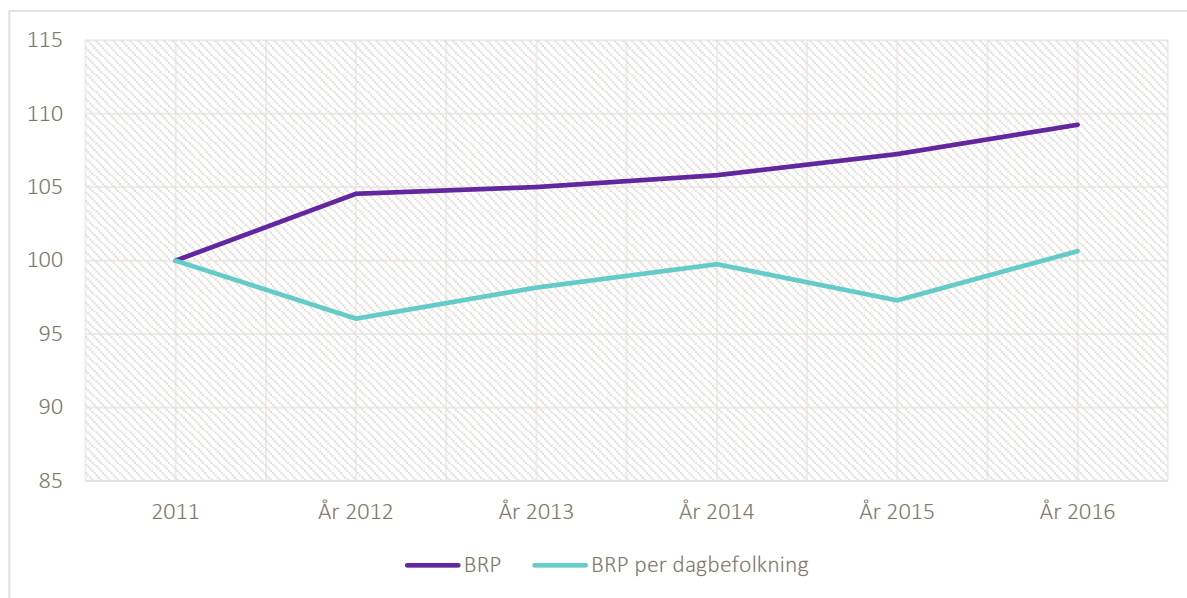
Värdeskapande och produktivitet

Regionen samlade värdeskapande mått som bruttoregionalprodukt har ökat med omkring 10 procent sedan 2011, mätt i löpande priser. Samtidigt har bruttoregionalprodukten per dagbefolkningen, som kan ses som en indikator på produktivitet, haft en svagare utveckling under perioden.

⁵ Data hämtat från Myndigheten för tillväxtanalys

Figur 5. BRP -utveckling samt BRP per dagbefolkning år 2011–2016 (indexerat, 2011=100) **Källa:** SCB / Regionalräkenskaperna

Under perioden 2011–2015 BRP per dagbefolkning minskat med omkring 3 procent, för att sedan återhämta sig år 2016 till 2011 års nivå. Detta i löpande priser. Tas hänsyn till inflation indikerar detta att regionen haft en svag eller minskade produktivitet under perioden 2011 fram till 2016.

Sjuhärad jämfört med andra regioner

Vi har i detta avsnitt ställt samman regionalekonomiska data för Sjuhärads nio kommuner och fyra andra s.k. FA-regioner (funktionella arbetsmarknadsregioner). Tanken är att detta ska fungera som grund för en jämförelse mellan Sjuhärad och andra – storleksmässigt – liknande regioner. I urvalet av regioner som ska jämföras har vi strävat efter att de ska vara storleksmässigt någorlunda lika, rymma en större kommun och ett antal mindre, vara hemvist åt en högskola samt ha en näringslivsstruktur som branschmässigt är jämförbar med Sjuhärad.

Tabell 1. Sjuhärads nio kommuner i jämförelse med fyra FA-regioner, **Källa:** sammanställning av Kontigo baserat på SCB.

	<i>Sjuhärad</i>	<i>Karlstad</i>	<i>Örebro</i>	<i>Jönköping</i>	<i>Västerås</i>
<i>Storlek dagbefolkning</i>	133 718	117 326	122 031	142 821	120 892
<i>Förändring dagbefolkning 2012–2017</i>	5,8%	4,2%	8,1%	7,9%	5,3%
<i>Andel förvärvsarbetande år 2017⁶</i>	83 %	78 %	79%	82%	78%
<i>Förändring andel förvärvsarbetande 2012–2017 (%-enheter)</i>	2,0	2,1	2,1	1,6	2,2
<i>BRP per dagbefolkning (MSEK).⁷</i>	0,727	0,745	0,782	0,730	0,815
<i>Förändring BRP / dagbefolkning 2011–2015</i>	-3%	11%	12%	18%	16%
<i>Lönesumma per dagbefolkning år 2017 (tkr)</i>	317 782	317 170	325 082	319 598	337 535
<i>Förändring Lönesumma per dagbef. 2012–2017</i>	15%	12%	13%	13%	12%
<i>Etableringsfrekvens⁸</i>	10,1	8,6	10,0	9,1	9,4
<i>Utveckling antal arbetsställen</i>	5%	5%	7%	4%	6%

Vi kan i sammanställningen se att Sjuhärad kommer förhållandevis väl ut jämfört med de regionerna vi valt att jämföra med. Dagbefolkningen har ökat i något lägre takt än i Jönköping och Örebro, men snabbare än i Västerås och Karlstad FA-region. Andelen förvärvsarbetande är högt och regionen kan visa en tillväxt över eller i paritet med övriga regioner. Sjuhärad har ett högt företagande och en hög etableringsfrekvens, vilket pekar på en dynamik i näringslivet. Som vi såg ovan har Sjuhärad haft en låg utveckling av BRP per dagbefolkning (data för jämförelselänen har endast funnits fram till 2015 avseende detta). Vi ser även att nivån på BRP per dagbefolkning är lägre än för de jämförda regionerna.

⁶ Mäts som antalet förvärvsarbetande nattbefolkning som andel av total befolkning 16–64 år.

⁷ Avser förhållandena år 2015.

⁸ Data för Jönköping, Karlstad, Örebro och Västers på länsnivå.

4 Vilka utmaningar framkommer?

Syftet med detta avsnitt är att ge en bild av vilka utmaningar som framkommer ur analysen av underlagsmaterialet. Kapitlet baserat på intervjuer med individer och organisationer med inblick i Sjuhärads näringsliv samt på relevant statistik i de fall detta finns tillgänglig.

Baserat på de två typer av underlagsmaterial som ligger till grund för behovsanalysen menar vi att det är relevant att peka på sex övergripande utmaningar. Dessa kan ordnas i två grupper. För det första tillväxthinder för företagen – det vill säga sådant som mer eller mindre direkt slår mot företagets tillväxt och konkurrenskraft. För det andra framkommer ett antal utmaningar eller behov som är kopplade till utmaningar för näringslivet i Sjuhärad på en mer övergripande nivå. Vi menar att båda dessa är relevanta sett utifrån frågan om hur Tillväxtmedlen kan ge störst effekt.

Vilka tillväxthinder för företagen lyfts fram?

Kompetensförsörjning

Den tydligaste utmaningen som framkommer handlar om näringslivets kompetensförsörjning. I princip samtliga intervjuade lyfter svårigheten för företagen att hitta rätt kompetens som den enskilt största utmaningen. Behovet finns brett över samtliga branscher och sektorer (såväl privat som offentliga) och är i hög grad en följd av den starka tillväxten som regionen upplevt de senaste åren.

Konkret handlar den utmaning företagen står inför om att såväl rekrytera som att behålla personal. Den bild som förmedlas är att utmaningen finns brett.

I intervjuerna lyfts framförallt behovet av gymnasie- eller YH-utbildad personal, ofta med inriktning mot produktion och avancerad tillverkning. Fler beskriver det som att näringslivets tillväxt hämmas genom att man inte hinner med att möta kundernas efterfrågan på grund av brist på personer med rätt kompetenser. Det framkommer även att det är en utmaning för näringslivet att möta sitt behov av ledningsfunktioner och expertkompetens inom exempelvis ekonomi, juridik och HR.

Utmaningen är något som Sjuhärads näringsliv delar med övriga riket. Det är också viktigt att ställa detta i förhållande till de senaste årens goda konjunkturläge och den tillväxt som skett i regionen. Till stora delar är detta uttryck för en "växtvärk" i näringslivet.⁹

Generationsskifte

Flera av de intervjuade lyfter fram frågan om generationsskifte hos, framförallt, små och medelstora företag som en utmaning, som kommer att få en ökad vikt. Utöver att det lyfts i flera av intervjuerna indikerar tidigare kartläggningar på att detta är en utmaning för regionen.

Intresseorganisationen företagarna kartlade år 2017 åldersstrukturen hos företagare. De visar bland annat på att drygt fyra av tio företagsledare är 55 år eller äldre samt att en sjättedel (17 procent) är 65 år eller äldre. I absoluta tal handlar det om drygt 47 000 företag (aktiebolag), med totalt 310 000

⁹ Fördjupade kartläggningar och behovsanalyser nationellt och på länsnivå kan t.ex. hittas hos Teknikföretagen Arbetsförmedlingen och Svenskt näringsliv.

anställda nationellt. I Sjuhärads kommuner varierar andelen aktiebolag där ägaren är 65 år eller äldre, mellan 17 – 23 procent av det totala antalet aktiebolag. Regionen befinner sig över riksgenomsnittet på 17 procent.

I tabellen nedan, med data hämtad från företagen, ställs värdena för Sjuhärads kommuner samman.

Tabell 2. Andel företagsledare över 65 år samt medelålder på företagsledare, **Källa:** Företagarna 2017

KOMMUN	ANDEL AKTIEBOLAG MED FÖRETAGSLEDARE 65+ ÅR	MEDELÅLDER FÖRETAGSLEDARE
BOLLEBYGD	18,3 %	53
BORÅS STAD	17,7 %	52
HERRLJUNGA	19,0%	54
MARK	18,0%	53
SVENLJUNGA	23,7	55
TRANEMO	21,7	56
ULRICEHAMN	17,4 %	53
VARBERG	18,1	53
VÄRGÅRDA	21,5%	53.5
RIKSSNITT	17%	

Den utmaning som framkommer i intervjuerna lyft fram innebär att det finns ett behov av att säkerställa företagets fortlevnad även efter att den nuvarande företagsledaren avslutat sin verksamhet, till exempel på grund av pensionering. Möjligheterna att genomföra lyckade ägar- och generationsskiften pekas ut som en central fråga för många av företags framgång under kommande år. En fråga som man menar delvis kommit att hamna i skymundan i diskussionen, som tenderar att i högre grad fokusera på nyföretagande och entreprenörskap.

Kopplingen till det regionala innovationssystemet (för att säkerställa långsiktig konkurrenskraft)

Fler av de tillväxthinder som tas upp i intervjuerna handlar om frågor kopplade till den tillväxt som regionen upplevt den senaste femårsperioden (framförallt kopplat till en brist på arbetskraft med rätt kompetens). I intervjuerna förs dock flera resonemang kring ett mer långsiktigt behov, vilka om det inte möts, kan utvecklas till ett tillväxthinder för företagen. Bland annat lyfts fram att det finns

ett behov av att stärka kopplingarna mellan näringslivet och det större innovationssystemet i Västra Götalandsregionen. Detta för att öka innovationsförmågan och i förlängningen näringslivets konkurrenskraft.

Konkret handlar det om att utveckla utbytet mellan Högskolan i Borås och det kringliggande näringslivet men också att arbeta för ett ökat utbyte även mot andra lärosäten och plattformar i regionen. Det framkommer ingen kritik mot högskolan ska tilläggas dock pekas det på många av de kompetenser som efterfrågas utbildas vid andra lärosäten i regionen och att mycket av den forskning som bedrivs vid regionen lärosäten bör vara av stort intresse för företagen i Sjuhärad

Det upplevs finnas en potential i att stärka utbytet med den samlade kompetensbasen i hela regionen. Detta genom att arbeta för ett större utbyte med miljöer vid t.ex. Chalmers, Göteborgs universitet och Lindholmen (för att nämna ett par konkreta exempel som framkommer från intervjuerna). Det pekas också på att stora delar av Sveriges forskningsinstitut, ofta med en koppling till teknik, industri och miljö, finns lokaliserade i Göteborg. Genom att arbeta för att utveckla samarbetet och stärka samverkan skapas förutsättningar för framförallt de små- och medelstora företagen att stärka sin innovationsförmåga och konkurrenskraft.

Konkreta teknikområden där det är av vikt att ligga i framkant inom är exempelvis digitalisering, robotisering och automatisering. Detta pekas inte ut som en utmaning enbart för den tillverkande industrin. En rad intervjuade pekar även på de utmaningar som handeln och besöksnäringen har att hantera som en följd av framförallt en ökad digitalisering. Båda branscherna genomgår en omvandling som i hög grad påverkar Sjuhärad. Inte minst genom den koncentration inom handel och logistik som återfinns i regionen.

Återkopplar vi till statistiken i föregående avsnitt så kunde vi även se att den tillväxt av sysselsatta kommit att innebära en något sjunkande produktivitet mätt som BRP fördelat per sysselsatt i dagbefolkning. Vi såg även i tabell 1 ovan att detta är en utveckling där Sjuhärad skiljer sig mot de regioner vi jämfört med.

Detta indikerar att det finns en utmaning kopplat till konkurrenskraften. Att utforma insatser som bidrar till att framtidssäkra framförallt de små- och medelstora företagen pekas ut som ett behov som företagen står inför, som kan leda till framtida tillväxthinder i termer av lägre konkurrenskraft.

Tillgången av lån, krediter och kapital för tillväxt

I ljuset av den goda tillväxt som näringslivet uppvisar – såväl kring sysselsättning och företagande – framkommer att det finns behov av finansiering för tillväxt. Det handlar framförallt om tillgång till lån och krediter för att finansiera investeringar i maskiner, lokaler och IT-system men även marknadsföring. Tillgången till lån och krediter pekas dock inte ut som ett generellt problem för hela näringslivet i Sjuhärad är viktigt att betona. Däremot som ett hinder för enskilda snabbväxande företag och vissa branscher.¹⁰ De utmaningar som kopplar an till detta är egentligen flera (vilket också ger implikationer för hur man kan möta dem med eventuella insatser). Det som framkommer är att:

- Det finns ett behov av kunskap hos företag – framförallt små och mikroföretag – kring möjliga finansieringsvägar, utöver banklån. Det är svårt att ha en överblick över ”systemets” aktörer.

¹⁰ Exempel som pekas på är besöksnäring, kulturella och kreativa näringar samt tillverkningsindustri, framförallt små och mikroföretag med tillväxtambitioner.

Nära kopplat till detta är att det är tidskrävande och svårt att sätta sig in i vilka lösningar som finns och hur man ska gå tillväga för att ansöka om lån, krediter eller ta in kapital på annat sätt. En utmaning som sannolikt är större om man driver ett företag i snabb tillväxt.

- I många fall saknar man som småföretagare nätverk och "ingångar" för att komma i kontakt med privat riskkapital via enskilda investerare, affärsänglar eller motsvarande.
- det – då kanske framförallt hos tjänsteföretagen – finns ett behov av att företagen vill bli mer "investeringsbara" – till exempel genom att renodla och förtydliga sin affärsplan, strategi och marknadsanalyser.

Vi saknar data för hur tillgången av kapital ser ut i Sjuhärad. Den bästa källa som finns att tillgå -- som vi har kännedom om – är Tillväxtverkets undersökning "Företagens villkor och verklighet". Detta är en enkätundersökning där ett stort antal små och medelstora företag svarar på frågor om vilka möjligheter och svårigheter de upplever i sin vardag och vad de tror om sin framtid. I den senast genomförda undersökning (år 2017) tas bland annat finansiering som tillväxthinder upp. Man skriver bland annat att: *"Av de företag som vill växa både när det gäller omsättning och antal anställda är det nästan 20 procent som ser tillgång till lån och krediter som ett stort hinder för tillväxt jämfört med bara 5 procent av de företag som inte vill växa."* (Tillväxtverket 2017)

Den data som finns tillgänglig på regional nivå är på länsnivå. För Västra Götalandsregionen som helhet uppgick andelen små- och medelstora företag som anger att tillgången av lån och krediter utgör ett tillväxt hinder till 11 procent år 2017. Vi kan vidare se att andelen ökat med nära 3,5 procentenheter från 2008. Vilket gör att Västra Götaland är i paritet med riksgenomsnittet, men samtidigt är tillgång ett större problem i Västra Götaland än i exempelvis Skåne, Uppsala, Östergötland och Jönköping. Även om detta rakt av är överförbart till Sjuhärad, ger det dock en fingervisning i vilken utsträckning detta är ett tillväxthinder.

Ökat entreprenörskap och nyföretagande

Att arbeta för att stärka entreprenörskap och ökat nyföretagande pekas ut av flera som en – i brist på bättre ord – generell utmaning att arbeta med. I intervjuerna lyfts det inte fram som en akut fråga och bilden är genomgående att företagandet utvecklats förhållandevis väl i Sjuhärad de senaste åren. Regionen har upplevt en högkonjunktur och det är idag framförallt brist på kompetens och arbetskraft att anställa som lyfts fram som centrala utmaningar.

Samtidigt tas frågan om nyföretagande upp som en utmaning på lite längre sikt, där företagande och entreprenörskap kopplas till näringslivets omställningsförmåga, sårbarhet och förmåga att möta en lågkonjunktur. Att nu – i en högkonjunktur – arbeta för ett ökat nyföretagande blir då en del i att förbereda för en (förmodad) kommande lågkonjunktur.

Mer konkret är det två behov som framkommer från intervjuerna, som kopplar an till insatser för ett ökat företagande. För det första pekar man på de små företagens roll som jobbskapare – där ett ökat antal företag (framförallt växande sådana) ses som viktigt för att snabbare kunna hantera en eventuell omställning vid en lågkonjunktur, på det sätt som beskrivs ovan.

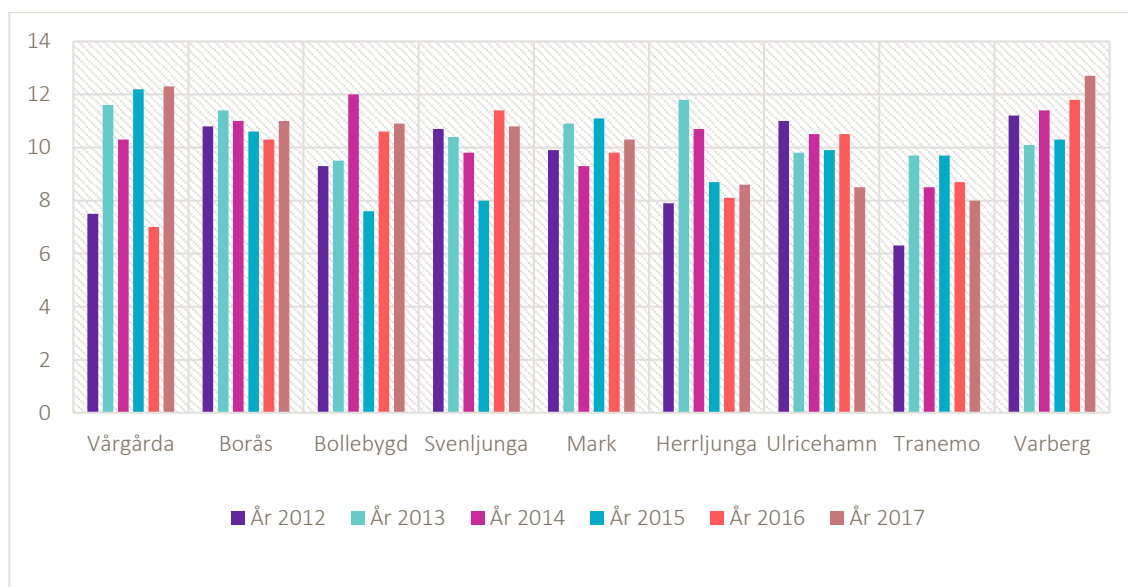
För det andra lyfter flera intervjuade fram att det finns en potential i att fånga upp den entreprenörskapsanda och erfarenhet som finns hos gruppen nyanlända. I det perspektivet blir ett ökat företagande ett verktyg för en ökad integration och ett minskat utanförskap. Det handlar då framförallt om insatser riktade mot gruppen utrikesfödda. Något som också får visst stöd i statistiken.

Ser vi till statistiken Sjuhärad som helhet uppvisar en positiv trend sedan 2015 avseende etableringsfrekvens. Regionen uppvisar också högre värden i förhållande till jämförelseregionerna i ovan (tabell 1). Det förefaller således inte vara ett överhängande problem för regionen men samtidigt centralt att arbeta för att den uppgående trend som finns sedan 2015 bibehålls, även in i en lågkonjunktur.

Förhållandena varierar även mellan kommunerna ska tilläggas. I diagrammet nedan har etableringsfrekvensen (dvs. andelen nya företag per 1000 invånare (16–64 år) sammanställs från regionens nio kommuner. Vi kan här se att ett antal av Sjuhärads kommuner uppvisar en fallande etableringsfrekvens sedan 2013,

Figur 6. Etableringsfrekvens per kommun, 2012–2017, **Källa:** sammanställning efter myndigheten för tillväxtanalys

Branschbredd och minskad sårbarhet

Ett antal intervjuade lyfter att regionen står inför en utmaning kopplat till näringslivets sårbarhet. Det lyfts dels fram att regionen har en hög koncentration av sysselsatta mot vissa branscher samt dels att man är beroende av ett antal större företag för sin sysselsättning.

Vi kunde i statistiken i kapitel 3 se att näringslivet i Sjuhärad utmärker sig genom en hög s.k. specialiseringskvot för ett antal branscher, såsom textilproduktion och handel, maskinindustri, fordonskomponenter och elektronikindustri.

En låg branschbredd ökar risken för att man som regional ekonomi riskerar att drabbas hårt av konjunkturförändringar, eller andra förändringar i omvärlden. I intervjuerna tas upp att det finns ett behov av att långsiktigt arbeta för ett ökat nyföretagande för att bredda näringslivet branschmässigt och därmed minska sårbarheten. Både att göra insatser för att utveckla befintliga företag men framförallt för att stärka företag i branscher som är lågt representerade i regionen pekas ut som områden att arbeta vidare med.

Ett ytterligare perspektiv på sårbarhet – som kan vara värt att ha med sig in i fortsatta diskussioner – kan hämtas från Tillväxtverkets studie gällande mätning av sårbara kommuner.¹¹ I denna läggs fokus på hur beroende man är av en eller ett par stora arbetsställen för den samlade lönesumman. Studien görs på kommunnivå och väger in faktorer såsom ensidigt beroende av en arbetsgivare, pendlingsmöjligheter och företagande. Vi kan där se att ett par av kommunerna - Tranemo och Svenljunga – rankar sig högt (och räknas dessa till gruppen ”måttligt” sårbara), medan övriga kommuner i regionen inte bedöms vara så sårbara. Förhållanden redovisas i tabellen nedan.

Tabell 2. Kommuners sårbarhet enligt Tillväxtverkets ranking, **Källa:** Tillväxtverket 2016

KOMMUN	RANG SÅRBARHET (292 - 1)
BOLLEBYGD	166
BORÅS STAD	57
HERRLJUNGA	163
MARK	82
SVENLJUNGA	206
TRANEMO	210
ULRICEHAMN	71
VARBERG	51
VÅRGÅRDA	122

Ett högt värde innebär en hög sårbarhet, och omvänt en låg sårbarhet.

Andra utmaningar: infrastruktur behov och bostadsbrist

Även om vi inledningsvis avgränsade omfånget för behovsanalysen till att fokusera framförallt på utmaningar och hinder som tydligt berör frågor som Tillväxtmedlen har möjlighet att påverka. Vi menar ändå att det finns en poäng i att peka på de mer generella hinder/utmaningar som pekas ut, då det kan vara värdefullt att ha med sig in en större diskussion kring hur förutsättningarna för näringslivet kan förbättras.

Vi vill ändå kort lyfta att de två frågor, då de utöver kompetensförsörjningsfrågan är det som flest lyfter fram. Det handlar dels om tågförbindelse och infrastruktur och hur detta kan bidra till arbetsmarknadsförstoring och bidra till att göra regionen mer attraktiva att bo och verka i. Vidare

¹¹ Tillväxtverket och Svenskt näringsliv (2016) Sårbara kommuner 2016 - Företagande, arbetsmarknad och beroende av enskilda företag, rapport 0208, REV A.

lyfts ett behov av ett större bostadsbyggande och att det finns en bostadsbrist som utgör för ett hinder företag att attrahera nya personal.

I båda fallen är vår bild att tillväxtmedlen inte kan bidra till att hantera dessa utmaningar, varför vi inte valt att fokusera på dessa här.

Sammanfattande bild

Det är tydligt – menar vi – att de utmaningar och hinder som lyfts fram av de intervjuade präglas av att Sjuhärad de senaste fem åren upplevt en period av stark tillväxt. Utöver kompetensbrist, något som lyfts fram av samtliga intervjuade (oavsett var och med vad man är verksam inom) är det svårt att peka på tillväxthinder som till sin karaktär är ”akuta”. I de intervjuer vi genomfört med de svarande förs ofta ett resonemang kring utmaningar och behov vilka har en längre tidshorisont, inte sällan av en mer strukturell karaktär.

Vi har i tabellen nedan sammanfattat de utmaningar och tillväxthinder som framkommit ur intervjuerna. Vi har även försökt att kategorisera dem efter hur ”akuta” de upplevs vara.

Tabell 3. Sammanställning av tillväxthinder och utmaningar

Utmaning/ hinder	Tidshorisont (närtid/mellanlång/lång)
Kompetensbrist	Närtid
Generationsväxling	Mellanlång
Innovationsförmåga och kopplingar till det regionala innovationssystemet	Mellanlång, lång
Tillgång av lån och krediter	Närtid, mellanlång
Nyföretagande och entreprenörskap	Mellanlång
Minskad sårbarhet/ensidighet	Lång
Bostäder/infrastruktur	Närtid, mellanlång, lång

Vi kan ur denna se att kompetensbrist ses som en utmaning som man i hög grad i har att hantera i dagsläget. Det är den – som en intervjuad uttrycker – utmaning som överskuggar de övriga. Även frågan om tillgång till lån och krediter är en utmaning som ligger i närtid, framförallt då det är något som kan hämma tillväxttakten, då företag inte kan expandera i den takt som annars vore möjligt.

Vi finner även ett antal utmaningar eller hinder som befinner sig på mellan till lång tidshorisont – det vill säga hinder som behöver mötas och hanteras för att undvika att de blir ett reellt tillväxthinder för näringslivet. Dit räknar vi frågor om innovation och förnyelse, nyföretagandet och generationsväxling. Samtliga är frågor som idag inte är akuta problem men som bör hanteras för att exempelvis stärka näringslivets förmåga att anpassa sig till en lågkonjunktur.

5 Vilka typer av insatser vill de svarande se?

Syftet med detta avsnitt är att bevara frågan kring vad företagen/intresseorganisationerna uppfattar att tillväxtmedlen ska satsas på för att göra bäst nytta för den delregionala tillväxten.

I intervjuerna framkommer ett antal förslag på mer eller mindre konkreta insatser för att möta de utmaningar som pekas ut. De förslag som framkommer följer två spår. Det handlar dels om hur insatser kan riggas och genomföras (vi benämner det "formen för insatser") för det andra ett antal förslag om inriktning och innehåll på en insats (vi benämner det insatsens inriktning")

Vi menar att både form och innehåll är relevanta att ha med sig in i den fortsatta processen, och har valt att strukturera kapitlet utifrån dessa båda delar. Inleder vi med frågan om formen – hur de svarande ser på de insatser som genomförs bör utformas för att ge störst effekt, så framkommer ett antal förslag ur studien.

Formen på insatser

Samverkan mellan kommuner (i praktiken)

Att sträva efter att tillväxtmedlen ska bidra till en ökad och fördjupad samverkan mellan kommuner pekas ut som önskvärt av en rad svarande. Flera lyfter att det finns ett visst mått av "mellankommunal konkurrens". Att anlägga ett i högre grad av regionalt perspektiv (då avses ett sjuhäradsperspektiv) skulle bidra till att optimera resursanvändningen och ge bättre effekt.

Konkret hur detta ska göras är inte lika tydligt. De förslag som framkommer är att sträva efter att hitta gemensamma behov att arbeta mot – gärna med ett tydligt utmaningsdrivet perspektiv, att ställa krav på att insatser drivs i flera kommuner samt att de målbilder som tas fram för insatser i utlysningar skall ha ett tydligt regionalt perspektiv. Till vissa delar skiljer sig inte detta från hur tillväxtmedlen har fördelats tidigare, där det funnits krav på att flera kommuner ska involveras i insatserna. Det handlar – är vår bild – i hög grad om att få till en samverkan även i praktiken (och inte bara i teorin).

Här kan viss inspiration hämtas från andra sammanhang. Tillväxtverket lät t.ex. under hösten utvärdera hur samverkan sker inom europeiska regionalfonden. I denna utvärdering pekades bland annat på att samverkan kan ske på ett antal olika sätt (totalt talar man om nio olika typer av samverkan) vi avser inte att gå in på djupet kring detta här.¹² Av relevans kan dock vara de tre typer av samverkansformer som pekas ut som vanligast förekommande samverkansprojekt i regionalfonden runt om riket.

- Att dela målgrupper (dvs. att man mellan regioner, kommuner eller projekt samverkar kring målgrupper för insatser – t.ex. företag, entreprenörer eller individer).

¹² Tillväxtverket (2018) Samverkans effekter i regionalfonden, rapport 0268

- Att samverka kring att dela kunskaper, metoder och erfarenheter
- Att samverka kring att genomföra arbetet (t.ex. delar på resurser etc.).

Förhållanden är inte direkt överförbara till tillväxtmedlen – men kan samtidigt fungera som inspiration för hur man kan åstadkomma insatser som innebär ett mer konkret samarbete mellan regionens kommuner.

Arbeta för att växla upp utvecklingsmedel

Den andra förslaget som framkommer ur intervjuerna, som vi kopplar till frågan om formen för insatser, snarare än innehållet, handlar om hur man kan arbeta för att växla upp volymen av tillväxtmedel mot andra finansieringskällor. En generell utmaning som tas upp av de intervjuade är att flera av de utmaningar näringslivet står inför är stora, och av strukturell karaktär, samtidigt som det finns förhållandevis små resurser att tillgå.

Ett par av de intervjuade menar att det sker en relativt liten uppväxling av tillväxtmedelen gentemot exempelvis europeiska regionalfonden (ERUF) eller Europeiska socialfonden (ESF) och att detta är något som skulle kunna ge ökade resurser i arbetet. Flera av de utmaningar som pekas ut kan konstatera att flera av de utmaningar som tagits upp ovan - kompetensbehov, matchning på arbetsmarknaden och digitalisering etc. går att koppla mot programmen – t.ex. kompetensförsörjning, innovation och tillgång till kapital är frågeställningar som ryms inom EU-fonderna.

En översiktlig genomgång av ERUF:s respektive ESF-rådets projektbank indikerar att det under innevarande period återfinns 4–6 projekt inom regionalfonden som drivs av aktörer i Sjuhärad (av totalt ca 60 projekt) och inom socialfonden ca 5 projekt av totalt 75 i Västsverige. Vi kan konstatera att andelen förefaller vara högre i andra delregioner – t.ex. Göteborgsregionen eller Skaraborg.

Arbeta med en mix av långsiktiga insatser och kortare ”spets”-insatser

Utöver att trycka på samverkan och uppväxling lyfter merparten flera intervjuade de vill se att tillväxtmedlen används en mix av långsiktiga satsningar – gärna i någon form av grundfinansiering – och storleksmässigt mindre, riktade insatser, mot ett specifikt område. Det som ses som önskvärt är att det finns ett långsiktigt strategiskt tänk i hur medlen allokeras. Många vill i största möjliga mån undvika för mycket av projektifiering och, som en informant uttrycker det ”tomtebluss”.

Vår tolkning av intervjuaren är att man gärna ser att tillväxtmedlen används för långsiktiga satsningar som tydligt adresserar utmaningar regionen står inför. Det finns dock en balansgång mellan att prioritera grundfinansiering, där fokus ligger på att säkerställa att aktörer som arbetar för näringslivsutveckling kan bedriva verksamhet och att i högre grad arbeta mer ”utmaningsdrivet”.

Att det finns en löpande dialog och möjlighet att diskutera och tillsammans arbeta för att hitta denna balans ser flera som önskvärt. Något som vi tolkar är en viktig del i den modell Boråsregionen valt att arbeta utifrån.

Inriktning på insatser

Ovanstående belyste hur de svarande såg på hur insatserna kan utformas på ett bra sätt. I nedanstående avsnitt fokuserar vi på de konkreta förslag kring inriktningen på insatser som tillväxtmedlen kan användas till som framkommit. Vi har ordnat förslagen efter vilka utmaningar/behov som de adresserar.

Insatser kopplade till kompetensförsörjning

Inriktningen för insatser som föreslås för att möta den utmaning som kompetensförsörjningen innebär kan lite grovt delas upp i två typer. Det handlar dels om insatser inom ramen för utflödet från utbildningssystemet samt dels om insatser för att matcha och validera befintlig kompetens. Det återfinns även ett tredje insatsområde (attraktionskraft) som berör bland annat detta. Vi har dock valt att lägga det under en egen rubrik.

Avseende den första typen insatser – om utflödet från utbildningssystemet – vill man se fler yrkesutbildningar med inriktning mot de behov näringslivet har. Tillväxtmedlen skulle inom detta riktas mot att finansiera yrkeshögskoleutbildningar (ihop med andra aktörer), bidra till att koordinera och stötta företag i att driva utbildningsinsatser tillsammans samt att tillskapa resurser för att kunna koordinera utbildningar i hela regionen mot de behov som näringslivet upplever (här kan återkopplas till samverkansformen i avsnittet ovan). I mångt och mycket görs dessa insatser i kommunerna och även kompetens/branschråd. Tillväxtmedlen skulle här fungera som att förstärka och fördjupa dessa pågående processer.

Den andra typen av insatser handlar om att fånga upp och matcha den befintliga kompetens som finns. Här pekas på validering av kompetens som ett möjligt insatsområde för tillväxtmedlen att finansiera insatser inom. Det handlar då om att genom tillväxtmedel stötta företag (framförallt små och medelstora företag) med att göra en strukturerad bedömning och värdering av kompetens som en person besitter, oberoende av hur de förvärvats.

Syftet med detta skulle vara att bidra till att företag får en bättre insikt vilka kompetenser man saknar, vilka kompetens som faktiskt finns inom företaget samt påbörja ett arbete med kompetensbehov som en strategisk fråga. Då mindre företag ofta saknar HR-specialister kan branschvalidering därmed hjälpa ledare och medarbetare att få syn på den kompetens som finns (eller inte finns) i företaget. Erkännande av kompetens genom t.ex. kompetensintyg eller yrkesbevis/certifikat är viktigt både för individen och för arbetsgivaren. Inte minst vid rekrytering eller nyanställning är det viktigt att kunna visa sin kompetens för att kunna matchas mot den kompetens som krävs.

Nära kopplat till detta är hur utrikesföddas kompetens på bästa sätt kan tillvaratas. Det handlar både om att kunna validera dessas kunskaper samt stötta med t.ex. språkundervisning – även detta lyfts fram som ett möjligt insatsområde att finansiera insatser inom.

Insatser kopplade till innovation och konkurrenskraft

Ur intervjuerna framkommer ett antal förslag på insatser för att stärka näringslivets långsiktiga konkurrenskraft. Det handlar framförallt om att utveckla samverkan både mellan företag som mellan företag och lärosäten/ institut i regionen.

Ett område som lyfts är att bygga upp klustermiljöer kring ytterligare en eller ett par av regionens spetsbranscher. Tanken är att tillvarata det faktum att Sjuhärad har starka koncentration av ett antal

branscher, och att arbeta fr att bygga upp och stärka klustermiljöer kring dessa. Smart Textiles är ett exempel på hur detta kan göras, men detta är en satsning med, sammanhanget betydande resurser och delvis ett nationellt/storregionalt perspektiv. Att använda tillväxtmedel – gärna genom uppväxling gentemot exempelvis europeiska regionalfonden – för att bygga upp en klustermiljö kring någon av regionens andra spetsområden tas upp som ett utvecklingsområde för att stärka den långsiktiga konkurrenskraften.

Nära kopplad till ovanstående är att arbeta för att stötta och utveckla kunskapsintensiva branscher i regionen. Sjuhärad är idag hemvist åt såväl globalt verksamma bolag och leverantörer till storföretag. Även om företagen inte själva behöver identifiera sig som kunskapsintensiva rymmer dessa en hög en kompetens, och arbetar på en globalt konkurrensutsatt marknad. Att arbeta för att stärka dessa genom att exempelvis synliggöra dessa och "identifiera" detta som ett kompetensområde i regionen, bygga nätverk och närmare kring vilka gemensamma behov dessa företag har.

Ett tredje insatsområde som tas upp handlar om att arbeta för att stärka kopplingen mellan regionens näringsliv och innovationsmiljöerna i Västra Götaland. Detta för att säkerställa ett kunskaps- och kompetensinflöde in i företagen. Det kan exempelvis handla om att bygga enkla ingångar för små- och medelstora företag till högskola och forskningsinstitut, för att på så sätt hitta samarbeten, stötta företag med utvecklingscheckar för att kunna använda sig av forskare eller experter för att utveckla sin verksamhet.

Insatser kopplade till att öka Sjuhärads attraktionskraft

Flera intervjuade tar upp frågan om attraktivitet och att utveckla Sjuhärads attraktionskraft för företag och människor. Detta tas i intervjuerna upp från olika perspektiv – dels som ett sätt att möta kompetensbrist dels som en viktig faktor för att attrahera investeringar, och arbetstillfällen till regionen.

Att genomföra insatser med mål att bidra till att stärka bilden av Sjuhärad som en attraktiv region att leva och verka tas upp som ett sätt att få flera att flytta in till regionen, men också – att förmå fler att stanna kvar efter avslutad utbildning. Något som skulle bidra till att minska kompetensbristen. Insatser som tas upp handlar både om marknadsföring och synlighet. I detta lyfts besöksnäringens betydelse – då det är en näring som i mångt och mycket är med och formar den mentala bilden av en region eller kommun.

Ett annat spår som tas upp i intervjuerna är frågan om hur man kan arbeta för att skap attraktiva platser, och om och hur man kan arbeta med platsutveckling för att göra det mer attraktivt att flytta till eller stanna i regionen. I intervjuerna framkommer inte konkreta förslag på insatserna – däremot ser flera detta som en möjlig inriktning för insatser som tillväxtmedlen kan vara med och finansiera.

Attraktivitet är också kopplat till möjligheterna att attrahera investeringar till regionen, både nationellt men även internationellt. Det är få intervjuade som pekat på detta som ett behov för regionen, kan tilläggas Däremot är det en av flera potentiella resultat från att arbeta för en ökad attraktivitet som tas upp i intervjuerna.

Insatser kopplade till tillgång till lån och krediter

De insatser som tas upp för att möta utmaningen kring tillgång av lån och krediter för framförallt små- och medelstora företag innebär i hög grad om att via tillväxtmedel finansiera insatser från aktörer som arbetar med rådgivning, matchning och kunskapsstöd till företag som är i behov

finansiering. Det handlar om att kartlägga behov, arbeta uppsökande och matcha företag med potentiella finansiärer. Till stora delar är detta insatser som ofta görs av aktörer verksamma i ett företagsfrämjande system. Tillväxtmedlen används då framförallt för att ge resurser för dessa att växla upp sitt arbete.

Insatser för ökat företag och entreprenörskap

Även om vi ovan kunde se att Sjuhärad både har ett högt företagande och en förhållandevis god etableringsfrekvens pekar fler på vikten av att ha ett kontinuerligt arbete för att stötta entreprenörer och nyföretagande. Som vi såg ovan ses detta som ett en viktig del i att rusta regionen för lågkonjunktur, genom att bidra till en minskad ensidighet och, förhoppningsvis, en större branschbredd.

De insatser som tas upp i intervjuerna handlar i hög grad om att stötta näringslivsfrämjande aktörer med grund/basfinansiering för att bedriva arbete i regionen. Man trycker i intervjuerna särskilt på vikten av att arbeta i samtliga kommuner. Insatser som tas upp är rådgivning kring företagande, stöd i att hitta samarbeten och kompetensutveckling. Målgrupperna utgörs av såväl potentiella företagare och befintliga företag som vill ha och behöver stöd för att växa.

Sammanfattande bild

Vi har i tabellen nedan ställt samman de förslag på insatser som framkommit samt vilka utmaningar och behov de är tänkta att adressera.

Tabell 4. Sammanfattande över insatser

<u>Form för insatser</u>	<u>För att möta utmaning/behov</u>
Samverkan (i praktiken)	Minska risken för suboptimering, överlapp och minskat lärande/erfarenhetsutbyte
Mix av insatser (långsiktighet / korta riktade insatser)	Möter egentligen inget konkret behov, däremot en önskan från flera informanter, av olika skäl.
Uppväxling	Tillskapa större volym av finansiering in i "systemet". Ge en större tyngd och möjlighet till att nå resultat.
<u>Förslag på insatser</u>	
Validering av kompetenser	Kompetensbrist
Stötta framtagande av utbildning/ öka utflödet från utbildningssystemet	Kompetensbrist
Sjuhärad attraktionskraft	Kompetensbrist, investeringar

Kluster/branschatsning på spetsbranscher Innovation, stärkt konkurrenskraft

Samverkan med
högskolor/innovationsmiljöer Innovation, stärkt konkurrenskraft

Rådgivning kring finansiering, matchning
mot att investera Tillgång av finansiering

Stöd och rådgivning till entreprenörer Utveckla befintliga SME, stötta
entreprenörskap